

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دیرخانه کمیسیون های مشورتی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست

صور تجلسه کار گروه تخصصی بررسی جایگاه آب و کشاورزی در برنامه هفتم توسعه کشور

رئیس کمیسیون: بشیر جعفری	تاریخ جلسه: ۱۴۰۲/۰۸/۰۴	محل نشست: ساختمان صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی آذربایجان شرقی	ساعت شروع: ۸:۰۰	ساعت اختتام: ۱۰:۰۰
-----------------------------	---------------------------	---	-----------------	--------------------

اعضای جلسه: مطابق لیست پیوستی

دستور جلسه:

بررسی جایگاه آب و کشاورزی در برنامه هفتم توسعه

صورت مذاکرات:

مهندس بشیر جعفری، رئیس کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز و رئیس صندوق حمایت از توسعه بخش کشاورزی استان در ابتدای جلسه اظهار کرد:

- با توجه به اینکه این نشست در صندوق برگزار می شود ابتدا لازم می دانم مختصری در خصوص جایگاه و فعالیت های صندوق توضیح دهم. صندوق بر اساس اصل ۴۴ قانون اساسی تشکیل شده و به صورت نیمه دولتی و نیمه خصوصی است که ۴۹ درصد آن دولتی و ۵۱ درصد آن خصوصی است و اکنون در زمینه حمایت از کشاورزی فعالیت می کند. شعبات صندوق در روستاها و مراکز استان قابل توسعه است و صندوق در زمینه حمایت از اشتغال زنان نیز فعالیت می کند و در سه شهرستان استان این حمایت ها ادامه دارد. همچنین صندوق در صادرات و واردات نیز ورود کرده و اولین صندوق در کشور است که اقدام به کشت فراسرزمینی کرده است.
- از دیگر سو، کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی تبریز از آغاز سال جاری با برگزاری نشست های متعدد و تهیه و ارائه طرح های کارشناسی (لزوم ایجاد کمربند سبز، باروسازی ابرها، تشکیل صندوق ویژه، ...) در جهت نجات دریاچه ارومیه و مقابله با آثار و پیامدهای مخرب آن تلاش های بی وقفه ای را انجام داده است و اکنون نیز بنا دارد با کسب دیدگاه ها و نظرات کارشناسی اساتید دانشگاه و مدیران باتجربه استان در جهت تکمیل برنامه هفتم توسعه و رفع خلاء های احتمالی بکوشد و نشست جاری با این هدف برگزار شده است.

دکتر حسین کوهستانی، رئیس گروه ترویج روستایی دانشکده کشاورزی تبریز و نائب رئیس کمیسیون:

- با وجود اینکه رسالت اتاق بازرگانی تبریز دریاچه ارومیه نبوده اما اتاق اهمیت نجات دریاچه ارومیه را درک کرده و با توجه به دغدغه های رئیس کمیسیون، آن را در اولویت کاری خود قرار داده و تاکنون همه نشست های خود را از آغاز سال به بررسی راه کارهای نجات دریاچه اختصاص داده و به طرح های خوبی از جمله لزوم ایجاد کمربند سبز رسیده است و اکنون نیز با عنایت به خلاء های موجود در برنامه هفتم توسعه قصد دارد با کسب نظرات کارشناسی و ارائه آن به کمیسیون کشاورزی مجلس شورای اسلامی و اتاق بازرگانی ایران به نقش و مسئولیت خود در این زمینه عمل کند.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

دکتر احمد فاخری فرد، استاد مهندسی آب دانشگاه تبریز، پیشنهادهای اصلاحی و الحاقی خود را در خصوص مواد مرتبط با کشاورزی و آب لایحه برنامه هفتم توسعه کشور به شرح زیر بیان کرد: (این پیشنهادها در جدول پیوستی، ردیف ۱ تا ۱۶ نیز آمده است).

- پیشنهاد به شرح زیر به ماده ۳۳- بند الف- اضافه شود: ((و تحویل حقایق بر مبنای الگوی کشت تهیه شده انجام پذیرد.))
- در ماده ۳۳ در تبصره ۱، جمله زیر بنحوی گنجانده شود: "جهاد کشاورزی باید با اتخاذ تدابیر مدیریتی و تشویقی به سمت یکپارچه سازی اراضی خرد کشاورزی موجود حرکت کند که معضل بزرگی از نظر مدیریت منابع آب و کشاورزی ایجاد کرده اند".
- در ماده ۳۳ بند پ - لازم به ذکر است که (حمایت های کاشت و داشت نمی تواند به انتهای زنجیره تولید منتقل شود مثل بذر و کود)
- در ماده ۳۳ بند ث - (لازم است در این خصوص دانشگاه ها نیز وارد جریان بشوند زیرا نیروهای محقق دانشگاه ها مثل اساتید و دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی می توانند نقش مؤثری ایفا کنند).
- در ماده ۳۴- (به دلیل حساسیت موضوع بهتر است جهت کنترل کیفی مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی دانشگاه ها نیز ورود کنند).
- ماده ۳۵- این ماده در لایحه ارائه شده توسط دولت وجود داشت اما در مجلس حذف شد. (منظور از اراضی ملی از نظر کاربری چیست آیا اراضی منابع طبیعی است یا اراضی محیط زیست می باشد؟ در اینصورت تکلیف مصارف اضافی آب در شرایط بحرانی فعلی چیست؟ آیا نتیجه باز گذاشتن دست جهت توسعه اراضی کشاورزی بدون احتساب آب مصرفی در نظر گرفته شده است؟)
- ماده ۳۹- بند ث - (در این راستا لازم است تمامی چاه های مصرفی کشاورزی به کنتورهای هوشمند مجهز بشوند. و تحویل آب بر مبنای الگوی کشت و سیستم آبیاری نوین صورت پذیرد تمامی کنتورهای هوشمند در اتاق های کنترل سازمان آب کنترل شوند نه توسط مأمورین میدانی)
- بند زیر به ماده ۳۹ اضافه شود:
- بند الحاقی ۵ - وزارت نیرو مکلف است نسبت به نوسازی شبکه های آب شهری اقدام نماید تا از پرت ۳۰ درصدی آب شرب ممانعت بعمل آید.
- ماده ۴۰- بند ح - (امید است این قانون شامل رودخانه زاب نشود زیرا بخش اعظمی از آب این رودخانه وارد کشور عراق میشود بدون اینکه ایران حقایق خود را برداشت نماید. انتقال آب زاب به دریاچه ارومیه جهت ممانعت از یک فاجعه محیط زیستی، لازم است).
- در ماده ۴۱- بند زیر اضافه شود:
- بند الحاقی ۲ - وزارت نیرو در احداث تصفیه خانه های جدید از روشهای مدرن غشائی استفاده کند که هزینه آن به مراتب کمتر از تصفیه خانه های قدیمی بدلیل مساحت زیاد و بتن ریزی سرسام آور میباشد.

دکتر احمد فاخری فرد، نظرات خود را در خصوص مواردی که می تواند در حوزه کشاورزی به برنامه هفتم توسعه اضافه شود به شرح زیر بیان کرد:

- مطالعه و ارائه پروژه های تعیین دقیق ذخایر سفره های آب زیرزمینی و تعیین آب تجدید پذیر سفره ها و تعیین تعداد مدیریتی چاه های مصرفی و ارائه برنامه های مصرف بر مبنای آب تجدید پذیر سفره ها در هر سال.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- تحت کنترل در آوردن مصارف آب های سطحی و حفظ حیات رودخانه ها به منظور حفاظت محیط زیست و اکوسیستم رودخانه ها.
- به دلیل خطرات عدیده ناشی از خشکیدگی دریاچه ارومیه لازم است اقدامات لازم جهت احیای آن در برنامه توسعه هفتم آورده شود.
- توسعه گلخانه های پیشرفته و ارائه تسهیلات لازم به ازای کاهش سطح زیرکشت مزارع و یا تبدیل آنها به کشت دیم.
- جمعیت چاه ها و حفظ یک چاه مادر و آبرسانی به مزارع و باغات از طریق چاه مادر (در حوضه آبی چای از هر پنج چاه میتوان یکی را نگه داشت).
- تفکیک اراضی منابع طبیعی و اراضی کشاورزی و تعیین تداخل آنها و ممانعت جدی از تبدیل اراضی منابع طبیعی به کشاورزی
- مطرح نمودن باروری ابرها در قالب افزودن منابع آبی جدید به حوضه ها

دکتر بهروز ساری صراف، استاد دانشکده برنامه ریزی و علوم محیطی دانشگاه تبریز :

با توجه به ضرورت مشارکت متخصصان و مدیران باتجربه شاغل و بازنشسته و اساتید مجرب دانشگاه در قالب تشکل های رسمی (همانند کمیسیون کشاورزی، آب و محیط زیست اتاق بازرگانی، خانه کشاورز و ...) در تدوین نهایی و تکمیلی مفاد برنامه هفتم توسعه بویژه فصول ۷ و ۸ (فصل ۷ درباره امنیت غذایی و ارتقاء و تولیدات کشاورزی و فصل ۸ مربوط به نظام مدیریت یکپارچه منابع آب)، پیشنهاد می شود این تشکلات جهت مشارکت با سازمان های برنامه و بودجه و مدیران سازمان های آب منطقه ای و جهاد کشاورزی دارای احکام رسمی شوند و وزارتخانه و سازمان ها ملزم به همکاری با این تشکل ها شوند.

انتقال آب بین حوضه ای در حوضه دریاچه ارومیه با توجه به وخامت اوضاع آن مستثنی شود تا در صورت لزوم بتوان در کنار مدیریت مصرف بهینه از ظرفیت انتقال بین حوضه ای نیز برای نجات دریاچه بهره گرفت (بند ماده ۴۰)

به دانشگاهیان و شرکت های دانش بنیان در حل مشکلات آب و کشاورزی بهای بیشتری داده شود و در عین حال بودجه لازم برای گذاشتن واحدهای عملی برای دانشجویان دانشکده کشاورزی اختصاص یابد.

احداث شهرک های مسکونی و صنعتی در اراضی مرغوب کشاورزی ممنوع شود

بودجه لازم برای شرکت های صنایع تبدیلی به عنوان تکمیل کننده حلقه زنجیره تولید تامین شود.

دکتر احمد بایبوردی، رئیس مرکز تحقیقات و آموزش کشاورزی و منابع طبیعی استان:

مرکز تحقیقات از لینک شدن با دانشگاه ها استقبال می کند اما بهره گیری از دانشگاه ها مستلزم تامین بودجه است. الان، مرکز سه دانشجوی پست دکتری جذب کرده اما امکانات لازم برای بهره گیری از آن ها را ندارد یا الان دومین سالی است که الگوی کشت ملی ارائه شده اما ریالی بودجه اختصاص نیافته است و لذا تامین بودجه مساله اصلی و حلقه مفقوده است.

ضمن اینکه در دنیا معرفی ارقام با توجه به زمان بر بودن آن ها به دانش بنیان ها و بخش خصوصی ارائه می شود تا مثلاً با بازنشسته شدن فرد پروژه روی زمین نماند اما در ایران دولتی بودن باعث می شود نتایج مورد انتظار این پروژه ها حاصل نشود.

در برنامه قبلی گفته شده بود که مواد آلی خاک از نیم درصد به یک درصد برسد اما به دلیل نبود بودجه اقدام عملی صورت نگرفته و الان به صورت وحشتناک از خاک استفاده می شود و ایران در فرسایش خاک جزو سه کشور اول دنیاست.

لذا با توجه به این موارد، برنامه نویسان نباید در اتاق های شیشه ای بنشینند و باید واقعیت های صحنه را لحاظ کنند.

دیرخانه کیسون های مشورتی - تخصصی

دکتر علی اکبر نکونام، دکترای مدیریت اجرایی و دانشجوی دکترای توسعه کشاورزی:

مجلس شورای اسلامی به فصول ۷ و ۸ به دلیل مغایرت با اسناد فرادستی ایراد گرفته است. چرا باید به وزارت شهرسازی اجازه داده شود در زمین های کشاورزی شهرک های تفریحی ایجاد کند. صدور آب مجازی باید تحت هر شرایطی ممنوع شود. برنامه هفتم توسعه باید با آینده پژوهی همراه شود.

مهندس فرامرز افشانی، مدیر صنایع تبدیلی و غذایی سازمان جهاد کشاورزی استان:

هیچ برنامه ای با فرمایشات دستوری موفق نمی شود. باید گزارش های پایش در سرمرزعه انجام شود نه دانشگاه. باید در دانشکده های کشاورزی دست کم ۲۰ واحد دروس عملی گنجانده و بودجه لازم برای آن تهیه شود. در برنامه هفتم، جایگاه مشخص برای صنایع تبدیلی به عنوان ضامن امنیت غذایی دیده نشده است.

دکتر ابوالفضل مجنونی، استاد و مدیر پژوهشی دانشگاه تبریز:

بخش اجراء نمی تواند خود را با علم و دانش روز تطبیق دهد و مدیران ارشد آخرین یافته های علمی را دنبال نمی کنند. برنامه ششم از جهاتی در مقایسه با برنامه هفتم بهتر بود و برای مثال بودجه مشخصی برای آبیاری تحت فشار تخصیص یافته بود که هرچند به دلیل ناهماهنگی وزارت نیرو و جهاد کشاورزی موفق نشد چون در مقطعی که آب زیاد بود استقبالی از آبیاری تحت فشار صورت نمی گرفت و در مواردی که آب کم بود از نصب کنتور استقبال نمی شد.

دکتر اکبر تقی زاده، استاد علوم دامی دانشگاه تبریز:

باید نگاه های گذشته به دانشگاه ها تغییر یابد و بهای زیادی در تدوین برنامه هفتم توسعه داده شود. باید به این نکته توجه شود که چاه های آب از چاه های نفت ارزشمند تر است و لذا باید اقدامات بایسته و شایسته تری برای حفاظت از آب های زیرزمینی صورت گیرد. کشت آبی به کشت دیمی تبدیل شود. با توجه به سهم بالای ضایعات در کشور هدف گذاری مناسب و مشخص در برنامه هفتم توسعه برای کاهش ضایعات صورت گیرد و بودجه متناسب با آن تعیین و ارائه شود. الان بیش از یک میلیون طوقه نیشکر، نزدیک به یک میلیون تن پنبه دانه در مغان و بیش از یک میلیون تن ضایعات گلخانه ای هدر می رود. همچنین نیاز است در دانشگاه ها واحدهای درسی لازم در رشته های مربوطه برای کاهش ضایعات محصولات کشاورزی ایجاد و اضافه شود.

دکتر محمد زادشکویان، رئیس دانشگاه مراغه:

- جایگاه علمی دانشگاه ها و اساتید با ارج نهادن به علم و تجربه آن ها در حوزه امنیت غذایی و کشاورزی و ...
- دولت مکلف به حمایت مالی از دانشگاه ها برای خرید تجهیزات مورد نیاز مطابق با ماموریت تعریف و تأیید شده از طرف شورای گسترش و برنامه ریزی وزارت علوم و یا شورای عالی انقلاب فرهنگی جهت تاسیس و راه اندازی تجهیزات مراکز تحقیقاتی پیشرفته در کشور که مورد نیاز بخش صنعت و کشاورزی و خدمات و ... می باشد.
بعنوان مثال - مرکز تحقیقات لبنیات فراسودمند پیشرفته کشور

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

- مرکز تحقیقات گیاهان دارویی پیشرفته کشور
- مرکز تحقیقات پیشرفت در حوزه تغذیه کشور
- مرکز تحقیقات پیشرفته خشکبار کشور
- و ...

- دولت مکلف به حمایت مالی از دانشگاه ها و موسسات تحقیقاتی است که دارای محصولات دانش بنیان در حوزه مأموریت تعریف و تأیید شده از سوی وزارت علوم تحقیقات و فناوری و یا شورای عالی انقلاب فرهنگی باشند.

- احیای مراتع و دامنه های کوه های مرتفع منجمله سهند و تعیین الگوی کشت و جلوگیری از تخریب خاک بخصوص در مراتع می تواند از بروز آسیب های غیر قابل برگشت جلوگیری نماید.

دکتر اسماعیل فاتحی فر، رئیس دانشگاه صنعتی سهند، پیشنهادهای خود را در خصوص موضوع آب و کشاورزی در برنامه هفتم توسعه به شرح زیر بیان نمود:

- ۱- لزوم تامین منابع آینده صنایع غذایی و جهت دهی به سمت تولید آن ها
  - ۲- ایجاد ساز و کار برای کوچک نشدن زمین های کشاورزی از جمله ارث
  - ۳- دسته بندی محصولات استراتژیک آن در خصوص آب بر بودن و عدم مجوز به صادرات محصولات آب بر
- مهندس آخوندی مدیر سابق شیلات استان
بناست سهمیه بخش کشاورزی از ۸۲ میلیارد متر مکعب به ۶۲ میلیارد متر مکعب کاهش یابد و به حیات رودخانه ها اختصاص یابد.
با توجه به وضعیت دریاچه ارومیه تلاش شود که استان های اطراف دریاچه مشمول ممنوعیت انتقال بین حوضه ای نشود و از این موضوع فعلا مستثنی شود.

مهندس مصطفی قنبری، دبیر خانه کشاورز استان:

در برنامه های توسعه به نقش مردم و آب بران نقش بایسته و شایسته داده نشده است و باید این خلاء در برنامه هفتم در راستای توسعه مدیریت مشارکتی رفع شود

ارتباط بین دانشگاه و بخش کشاورزی و بخصوص کشاورزان گسترش یابد. برای مثال در استرالیا اساتید دانشگاه در نشست های کشاورزان حضور می یابند تا از مشکلات آن ها آگاهی یافته و راهکارهای لازم را بررسی و در اختیار آن ها قرار دهند.

توسعه گلخانه ها در اطراف ارس اشتباه بوده و بجای آن می بایست گلخانه ها در روستاها و مناطق کم آب توسعه می یافت و برای هر روستا یک گلخانه پیش بینی می شد و می توان این موضوع را در برنامه هفتم توسعه لحاظ کرد.

دکتر احمد کاظم زاده، مشاور کمیسیون کشاورزی اتاق بازرگانی تبریز و مدیر گروه هیدروپلتیک انجمن ایرانی مطالعات غرب آسیا (IAWAS) و عضو انجمن دیپلماسی آب ایران:

اختصاص فصل جداگانه تحت عنوان مدیریت یکپارچه منابع آب در لایحه برنامه هفتم توسعه گامی به جلو در جهت حل بنیادین و ریشه ای ابرچالش آب در کشور محسوب می شود اما باید توجه داشت که مدیریت یکپارچه منابع آب دارای پیش نیازها و شاخص ها و الزاماتی است که باید فراهم شود و الا چیزی جز بازی با مفاهیم و کلمات نخواهد بود.

شاید بتوان گفت نخستین پیش نیاز مدیریت یکپارچه منابع آب این است که برنامه ریزی های اقتصادی در سطح کلان کشور بر اساس پارادایم " توسعه و بخصوص توسعه پایدار " صورت بگیرد نه بر اساس " رشد ". در ایران این دو مفهوم مترادف هم بکار

دیرخانه کیسون های مشورتی - تخصصی

گرفته می شود در حالی که دو پارادایم کاملاً متفاوت هستند و مثل کارد و پنیر عمل می کنند. در توسعه، دستیابی به شکوفایی اقتصادی و رفاه اجتماعی با رعایت ملاحظات زیست محیطی همراه است اما در رشد دستیابی به شکوفایی اقتصادی به هر قیمت ولو با تخریب محیط زیست صورت می گیرد.

دومین و سومین لازمه مدیریت یکپارچه منابع آب ایفای نقش پل ارتباطی آن میان "توسعه پایدار" از یک سو و "دیپلماسی آب" از دیگر سو است. به عبارت روشنتر در حالی که مدیریت یکپارچه منابع آب ابزاری استراتژیک در راستای دستیابی به توسعه پایدار تلقی می شود در عین حال دیپلماسی آب نیز ابزار راهبردی برای دستیابی به مدیریت یکپارچه منابع آب محسوب می شود. با توجه به توضیحات ارائه شده پیشنهاد می شود ارتباط ارگانیک و ساختاری میان مثلث: توسعه پایدار، مدیریت یکپارچه منابع آب و دیپلماسی آب در برنامه هفتم شفاف سازی و به صورت دقیق تبیین و زیرساخت های آن فراهم شود. چهارمین ویژگی مدیریت یکپارچه منابع آب فراهم کردن بسترهای لازم برای استفاده چندمنظوره از آب در بخش های مختلف مصرف است.

برای مثال استفاده نمونه ای از چندمنظوره کردن آب در بخش کشاورزی می تواند به این شکل باشد که از منابع آبی موجود بخصوص منابع زیرزمینی قبل از اینکه مستقیماً به مزرعه داده شود ابتدا برای تولید و پرورش آبزیان از جمله ماهی و یا پرندگان مثل غاز استفاده شود و سپس آب باقیمانده که اغشته به کودماهی است به مزرعه داده شود که در این صورت با افزایش تولید گوشت سفید از وابستگی به گوشت قرمز که بسیار آب بر است کاسته می شود و هم اینکه به افزایش ضریب سلامت در جامعه کمک می کند و در عین حال وابستگی به کودشیمیایی را کاهش می دهد.

نمونه دیگر چندمنظوره سازی استفاده از آب در بخش خانگی می تواند به صورت ترویج کشت آپارتمانی صورت بگیرد و خیلی از منابع آبی که مثلاً از شستن برنج و سبزیجات و میوه جات به فاضلاب ریخته می شود در تولید صیفی جات و سبزیجات استفاده شود. بیش از ۲۰ درصد نیازهای سبزیجات و صیفی جات در ژاپن و برخی دیگر از کشورهای شرق آسیا از طریق کشت آپارتمانی تامین می شود. همچنین نمونه دیگر چندمنظوره سازی آب در بخش صنعت به صورت بازچرخانی آن است.

پنجمین ویژگی مدیریت یکپارچه منابع آب توسعه و ترویج مدیریت مشارکتی با حضور آب بران است که در این زمینه جلب مشارکت دو قشر عظیم یعنی کشاورزان و زنان ضروری است و در فرهنگ سازی به عنوان دو ریل قطار عمل می کنند. لذا باید در برنامه هفتم توسعه هدف گذاری بایسته و شایسته در این زمینه صورت گیرد.

و در نهایت مهمترین نکته دیگری که به نظر می رسد ضروری است در نقشه راه برنامه هفتم توسعه گنجانده و هدف گذاری شود دستیابی به "ایران سبز" است. با توجه به افزایش گرمایش زمین و تغییرات اقلیمی ناشی از آن الان چند سالی است که لزوم کاشت بیش از یک تریلیون درخت در جهان در دستور کار قرار گرفته و خیلی از کشورها طرح های کلانی را در دستور کار قرار داده اند که از جمله آن ها می توان به احداث دیوار سبز در چین با هدف گذاری کاشت ۷۰ میلیارد درخت؛ خاورمیانه سبز با هدف گذاری کاشت ۵۰ میلیارد درخت و یا عربستان سبز با هدف گذاری کاشت ۱۰ میلیارد درخت اشاره کرد. ناگفته پیداست که جای "ایران سبز" در این ابرطرح ها خالی است و برنامه هفتم توسعه می تواند این خلاء بزرگ را برطرف کند.

و از همه مهم تر اینکه برای جلوگیری از عواقب خشکی کامل دریاچه ارومیه که می تواند چندین استان ایران را با جمعیتی بیش از ۱۰ میلیون نفر تا شعاع ۵۰۰ تا ۶۰۰ کیلومتر در معرض توفان های نمکی قرار دهد لازم است تمامی تمهیدات لازم برای ایجاد کمربند سبز در اطراف دریاچه ارومیه در برنامه هفتم توسعه اندیشیده و بودجه لازم برای آن تعیین شود و ۲۵ اسفند (روز درختکاری) امسال می تواند از هم اکنون برای افتتاح این طرح هدف گذاری شود. ایجاد کمربند سبز می تواند مرکز ثقل "ایران سبز" باشد.

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

با توجه به اختصاص امنیت غذایی و مدیریت یکپارچه منابع آب به عنوان سرفصل های ۸ و ۷ برنامه هفتم توسعه این موارد به عنوان دروس درسی به دانشکده های مربوطه در دانشگاه ها اضافه شود تا کار مطالعاتی بنیادین در این موارد صورت گیرد و دانش لازم تولید شود. (پیشنهادهای مرتبط با مدیریت یکپارچه آب در برنامه هفتم توسعه در جهت تامین پیش نیازها و شاخص ها و الزامات آن در جدول پیوستی، ردیف های ۲۶ تا ۳۰ نیز آمده است).

پیشنهاد های جلسه :

پیشنهاد های اصلاحی برای لایحه برنامه هفتم توسعه کشور در بخش آب و کشاورزی:

ردیف	ماده در لایحه برنامه هفتم	متن ماده	پیشنهاد اصلاحی
۱	ماده ۳۳ - بند الف	الف- برنامه تولید بهینه (الگوی کشت) محصولات موضوع ماده (۳۱) قانون افزایش بهره وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی مصوب ۸۹/۴/۲۳ را بر اساس یک برنامه پنجساله تهیه و هر ساله تا سه ماه قبل از شروع سال زراعی در هر حوضه آبخیز ودشت، تعیین و کلیه حمایت های قیمتی و غیر قیمتی خویش را براساس این برنامه اجرا نماید. در برنامه تولید بهینه (الگوی کشت) ضوابط مربوط مشتمل بر محدودیت یا ممنوعیت کشت بر اساس شرایط اقلیمی و آب و خاک، محدودیت های کشت محصولات غیر راهبردی در اراضی مستعد محصولات راهبردی و کشت متراکم محصولات راهبردی در دشتهای حاصلخیز و مستعد تعیین میشود.	پیشنهاد به شرح زیر به ماده ۳۳-بند الف- اضافه شود: ((و تحویل حقایق بر مبنای الگوی کشت تهیه شده انجام پذیرد.))
۲	ماده ۳۳ - تبصره ۱	تبصره ۱- در راستای ارتقای تولید داخلی محصولات اساسی کشاورزی و ایجاد انگیزه در کشاورزان، قیمت تضمینی محصولات اساسی بر اساس قانون اصلاح قانون تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی مصوب ۹۹/۸/۵ و بر اساس نرخ ارز مرکز مبادله ارز و طلای ایران محاسبه میگردد.	در تبصره ۱، جمله زیر بنحوی گنجانده شود: "(جهاد کشاورزی باید با اتخاذ تدابیر مدیریتی و تشویقی به سمت یکپارچه سازی اراضی خرد کشاورزی موجود حرکت کند که معضل بزرگی از نظر مدیریت منابع آب و کشاورزی ایجاد کرده اند)".
۳	ماده ۳۳- بند پ	ب- حمایت از کشاورزان متناسب با میزان رعایت برنامه تولید بهینه (الگوی کشت) تعیین شده صورت میگیرد در غیر اینصورت هرگونه حمایت به منزله تصرف غیرقانونی در اموال عمومی است.	بند پ - (حمایت های کاشت و داشت نمی تواند به انتهای زنجیره تولید منتقل شود مثل بذر و کود)

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

ردیف	ماده در لایحه برنامه هفتم	متن ماده	پیشنهاد اصلاحی
۴	ماده ۳۳- بند ث	برای کوچک سازی و افزایش اثربخشی نظام آموزش، پژوهش و فناوری بخش کشاورزی و بازتعریف نقش دولت و افزایش نقش بخش غیردولتی، ساختار سازمانی، وظایف و اختیارات سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی (تات) و مؤسسات تحقیقاتی و پژوهشی وزارت جهاد کشاورزی را برای ایفای کارکردهای مدیریت خلاق، توسعه و انتشار فناوری و نوآوری، بازطراحی و تا پایان سال اول برنامه به تصویب شورای عالی اداری برساند.	بند ث - (لازم است در این خصوص دانشگاه ها نیز وارد جریان بشوند زیرا نیروهای محقق دانشگاه ها مثل اساتید و دانشجویان دوره های تحصیلات تکمیلی می توانند نقش مؤثری ایفا کنند).
۵	ماده ۳۴	به منظور افزایش سطح سلامت و ایمنی مواد غذایی و جلوگیری از تعارض منافع، وزارتخانه های بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و جهاد کشاورزی مجازند برای کارآمدسازی نظارت بهداشتی و فنی دولت بر کارخانه ها و کارگاههای تهیه مواد خوردنی، آشامیدنی، آرایشی و بهداشتی موضوع قانون مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی مصوب ۱۳۴۶/۴/۲۲ با اصلاحات و الحاقات بعدی و قانون مربوط به مقررات امور پزشکی و دارویی و مواد خوردنی و آشامیدنی مصوب ۱۳۳۴/۳/۲۹ با اصلاحات و الحاقات بعدی و کشتارگاه ها و کارخانه های تولید و تهیه فرآورده های خام دامی موضوع قانون سازمان دامپزشکی کشور مصوب ۱۳۵۰/۳/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی و قانون نظارت شرعی بر ذبح و صید مصوب ۱۳۸۷/۱۲/۱۴ نسبت به صدور مجوز تأسیس کانون های مسؤلان فنی و بهداشتی با رعایت قانون تسهیل صدور مجوزهای کسب و کار مصوب ۱۴۰۰/۱۲/۲۴ با اصلاحات و الحاقات بعدی اقدام نمایند .	ماده ۳۴- (به دلیل حساسیت موضوع بهتر است جهت کنترل کیفی مواد خوردنی و آشامیدنی و آرایشی و بهداشتی دانشگاه ها نیز ورود کنند).

دیرخانه کیسیون های مشورتی - تخصصی

ردیف	ماده در لایحه برنامه هفتم	متن ماده	پیشنهاد اصلاحی
۶	ماده ۳۵	این ماده در لایحه ارائه شده توسط دولت وجود داشت اما در مجلس حذف شد: وزارت جهاد کشاورزی در راستای امنیت غذایی و خودکفایی در کالاهای اساسی، احیای مراتع (چرای دام) و جنگلهای دست کاشت به صورت آبی و دیم، مکلف است در طول برنامه، اراضی ملی و دولتی خارج از محدوده و حریم شهرها و روستاها که قابل سرمایه گذاری و بهره برداری می باشند را با اولویت متقاضیان بومی و دانش آموختگان بخش کشاورزی صرفاً به صورت اجاره با حق بهره برداری مشخص واگذار کند.	ماده ۳۵- (منظور از اراضی ملی از نظر کاربری چیست آیا اراضی منابع طبیعی است یا اراضی محیط زیست می باشد؟ در اینصورت تکلیف مصارف اضافی آب در شرایط بحرانی فعلی چیست؟ آیا نتیجه باز گذاشتن دست جهت توسعه اراضی کشاورزی بدون احتساب آب مصرفی در نظر گرفته شده است؟
۷	ماده ۳۹- بند ث	مدیریت مصرف و بهره‌وری آب شرکتهای کشت و صنعت و اشخاص حقیقی و حقوقی دارای اراضی آبی بیش از ده هکتار موظفند به منظور افزایش بهره وری آب کشاورزی، شبکه های آبیاری نوین (سطحی و یا زیرسطحی) اراضی خود را تا پایان سال دوم برنامه با حمایتهای مصوب هیأت وزیران اجرا نمایند. در صورت عدم اجرا، از ابتدای سال سوم برنامه، آب بهای شرکتهای مزبور به بالاترین نرخ آب کشاورزی منطقه اخذ میشود. وزارت جهاد کشاورزی و شورای عالی راهبردی برنامه موظف به نظارت بر حسن اجرای این بند است.	ماده ۳۹- بند ث- (در این راستا لازم است تمامی چاه های مصرفی کشاورزی به کنتورهای هوشمند مجهز بشوند. و تحویل آب برمبنای الگوی کشت و سیستم آبیاری نوین صورت پذیرد تمامی کنتورهای هوشمند در اتاق های کنترل سازمان آب کنترل شوند نه توسط مأمورین میدانی) بند زیر به ماده ۳۹ اضافه شود: بند الحاقی ۵- وزارت نیرو مکلف است نسبت به نوسازی شبکه های آب شهری اقدام نماید تا از پرت ۳۰ درصدی آب شرب ممانعت بعمل آید.
۸	ماده ۴۰- بند ح	ح- انتقال آب بین شش حوضه آبریز داخلی برای مصارف غیرشرب ممنوع است. تأیید تخصیص آب و اجرای طرحهای انتقال آب شرب بین حوضه های آبریز و استانها پس از طی مراحل فنی و تصویب در شورای عالی آب با لحاظ نیازهای زیست محیطی طبق استانداردها و حدود مجاز مندرج در اسناد و قوانین برای حقابه های مبدأ امکانپذیر می باشد.	ماده ۴۰- بند ح- (امید است این قانون شامل رودخانه زاب نشود زیرا بخش اعظمی از آب این رودخانه وارد کشور عراق میشود بدون اینکه ایران حقابه خود را برداشت نماید. انتقال آب زاب به دریاچه ارومیه جهت ممانعت از یک فاجعه محیط زیستی، لازم است).

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

ردیف	ماده در لایحه برنامه هفتم	متن ماده	پیشنهاد اصلاحی
۹	ماده ۴۱	مرتبط با بازچرخانی پساب	در ماده ۴۱ - بند زیر اضافه شود: بند الحاقی ۲ - وزارت نیرو در احداث تصفیه خانه های جدید از روشهای مدرن غشائی استفاده کند که هزینه آن به مراتب کمتر از تصفیه خانه های قدیمی بدلیل مساحت زیاد و بتن ریزی سرسام آور میباشد.
پیشنهادهای الحاقی به برنامه هفتم توسعه کشور :			
۱۰		مطالعه و ارائه پروژه های تعیین دقیق ذخایر سفره های آب زیرزمینی و تعیین آب تجدید پذیر سفره ها و تعیین تعداد مدیریتی چاه های مصرفی و ارائه برنامه های مصرف بر مبنای آب تجدید پذیر سفره ها در هر سال.	
۱۱		تحت کنترل در آوردن مصارف آب های سطحی و حفظ حیات رودخانه ها به منظور حفاظت محیط زیست و اکوسیستم رودخانه ها.	
۱۲		به دلیل خطرات عدیده ناشی از خشکیدگی دریاچه ارومیه لازم است اقدامات لازم جهت احیای آن در برنامه توسعه هفتم آورده شود.	
۱۳		توسعه گلخانه های پیشرفته و ارائه تسهیلات لازم به ازای کاهش سطح زیرکشت مزارع و یا تبدیل آنها به کشت دیم.	
۱۴		تجمع چاه ها و حفظ یک چاه مادر و آبرسانی به مزارع و باغات از طریق چاه مادر(در حوضه آبی چای از هر پنج چاه میتوان یکی را نگه داشت).	
۱۵		تفکیک اراضی منابع طبیعی و اراضی کشاورزی و تعیین تداخل آنها و ممانعت جدی از تبدیل اراضی منابع طبیعی به کشاورزی	
۱۶		مطرح نمودن باروری ابرها در قالب افزودن منابع آبی جدید به حوضه ها	
۱۷		به دانشگاهیان و شرکت های دانش بنیان در حل مشکلات آب و کشاورزی بهای بیشتری داده شود و در عین حال بودجه لازم برای گذاشتن واحدهای عملی برای دانشجویان دانشکده کشاورزی اختصاص یابد.	
۱۸		احداث شهرک های مسکونی و صنعتی در اراضی مرغوب کشاورزی ممنوع شود.	
۱۹		در برنامه هفتم توسعه، بودجه لازم برای شرکت های صنایع تبدیلی به عنوان تکمیل کننده حلقه زنجیره تولید تامین شود.	
۲۰		تامین بودجه مصوبات قانونی قبلی که اجراء نشده اند از جمله : الگوی کشت ملی، افزایش مواد آلی خاک و جلوگیری از فرسایش خاک و ... (در اولویت باشد.	
۲۱		صدور آب مجازی از جمله در محصولات پرآب بر ممنوع شود.	
۲۲		برنامه هفتم توسعه با آینده پژوهی همراه شود.	
۲۳		در برنامه هفتم توسعه، تخصیص بودجه برای آبیاری تحت فشار در نظر گرفته شود.	

دیرخانه کمیسیون های مشورتی - تخصصی

۲۴	در برنامه هفتم توسعه، موادی برای حفاظت از آبهای زیرزمینی مصوب شود.
۲۵	در برنامه هفتم توسعه، توجه به کاهش ضایعات در قالب دروس دانشگاهی تصویب شود.
پیشنهاد های مرتبط با مدیریت یکپارچه آب در برنامه هفتم توسعه در جهت تامین پیش نیازها و شاخص ها و الزامات آن	
۲۶	برنامه ریزی های اقتصادی در سطح کلان کشور بر اساس پارادایم " توسعه و بخصوص توسعه پایدار " صورت بگیرد نه بر اساس " رشد ".
۲۷	پیشنهاد می شود ارتباط ارگانیک و ساختاری میان مثلث: توسعه پایدار ، مدیریت یکپارچه منابع آب و دیپلماسی آب در برنامه هفتم شفاف سازی و به صورت دقیق تبیین و زیرساخت های آن فراهم شود. با توجه به اینکه لازمه مدیریت یکپارچه منابع آب ایفای نقش پل ارتباطی این مدیریت میان توسعه پایدار و دیپلماسی آب می باشد.
۲۸	بسترهای لازم برای استفاده چند منظوره از آب در بخش های مختلف مصرف فراهم شود.
۲۹	هدف گذاری شایسته و بایسته جهت توسعه و ترویج و فرهنگ سازی مدیریت مشارکتی با حضور آب بران (کشاورزان و زنان).
۳۰	با توجه به اختصاص امنیت غذایی و مدیریت یکپارچه منابع آب به عنوان سرفصل های ۸ و ۷ برنامه هفتم توسعه این موارد به عنوان دروس درسی به دانشکده های مربوطه در دانشگاه ها اضافه شود تا کار مطالعاتی بنیادین در این موارد صورت گیرد و دانش لازم تولید شود.

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تبریز

TABRIZ CHAMBER OF COMMERCE, INDUSTRIES, MINES & AGRICULTURE